

Rehberlik Servisinin Ve Rehberliğin Tanıtılması

Rehberlik Nedir?

Rehberlik; eğitimde bir hizmet alanı olarak demokratik ortam içinde öğrencinin bedensel, zihinsel ve sosyal bütün kapasitelerini en ileri seviyede geliştirmek üzere girilen planlı, programlı ve profesyonel bir yardım sürecidir. Rehberlik çalışmaları mevcut kanunlarımızın bir gereğidir. Rehberliği zorunlu kılan sebepler vardır. Aş, eş ve iş seçimi her ferдин mutluluğunu oluşturan, hayatını etkileyen üç önemli karardır. İyi bir iş seçilemediğinde bu durum diğer seçimlere de yansır. Bu bakımdan okullarımızda uygun mesleğe yöneltme çalışmaları ilk sınıflardan itibaren başlanmalıdır. Eğitim sistemimizin yapısından dolayı çok yönlü dallara ayrılmamış öğretim sürelerinin uzun olmasından meslek rehberliğini lise sona bırakmaktadır. Eskiden toplumda ferдин neyi yapacağı, neyi yapamayacağı açık bir şekilde belli iken günümüzde bu kişileri şaşırtacak hale gelmiş hele ergenlik çağı, birçok üzüntülerin ve acıların kaynağı haline gelmiştir. Politik, sosyal, kültür değişimleri, çok farklı değer sistemleri, eski ve yeni normlar, değişik fikir akımları çocukları ayrı ayrı etkilemekte, kararsız ve güç durumda bırakmaktadır. Böyle bir sosyal ortamda ferдин başarılı, uyumlu, etkili olabilmesi için yardıma ihtiyacı vardır.

Rehberlik bir süreçtir. Bir anda olup biten bir iş değildir. Etkili sonuçlar alabilmek için belli bir süre gereklidir.

Rehberlik bireye yardım etme sürecidir. Rehberliğin psikolojik bir yardım olma özelliği onu başka yardım hizmetlerinden etkin bir şekilde ayırır. Nasihat etmekten, bilgi vermekten daha farklıdır. Ancak; psikolojik ilişkiler içerisinde verilebilir. Bu da kuşkusuz belli ortamlarda, belirli koşulların sağlanmasıyla mümkündür.

Her öğrenci geliştirilebilecek bir kapasiteye sahiptir. Öğrencinin kendini gerçekleştirmesi esas amaçtır. Kendini gerçekleştirmekte olan öğrenci; daha yeterli bir kişiliğe sahiptir, daha verimlidir. Kim olduğu hakkında daha tutarlı bir görüşe sahiptir. Hem kendisi hem de başkaları hakkında olumlu düşüncelere sahiptir.

Psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarında, rehberliğin bir "takım" çalışması (team-work) modeli içinde, okuldaki tüm eğitim ilgililerinin ortaklaşa yürüttükleri bir eğitim hizmeti olarak algılanmalıdır. Bugün okullarda uzman personelin yanısıra yöneticiler, sınıf öğretmenleri, öğretmenler, belletmenler ve diğer personel rehberlik personeli içinde düşünölmekte; "okul rehberlik takımı"nın birer üyesi olarak kabul edilmektedir. Personelin ortak bir rehberlik anlayışını paylaşmaları okul rehberlik programının temel taşı olarak kabul edilmektedir.

Rehberlik Anlayışını Oluşturan İlkeleri Şöyle Sıralayabiliriz;

Rehberliğin temelinde insan hak ve sorumlulukları ile yakından ilgili demokratik ve insanlı bir anlayış vardır. Sosyal ve psikolojik uyumu ne olursa olsun her birey değerlidir. Kişisel ve özel bilgilerin gerektiğinde kullanılabilmesi için onlardan izin alınması gereklidir.

Rehberlik uygulamalarında öğrenci ile yakından ilgili olan herkesin anlayış ve işbirliği içinde çalışması gerekir. Rehberlik okulun tüm eğitim programının ayrılmaz ve tamamlayıcı bir yanını oluşturur. Rehberlik çalışmalarında okulun tüm yönetici, uzman ve öğretim personelinin yüklenecekleri görev ve sorumlulukları vardır. Öğrenci başarısızlığının nedenleri okulda görevli bütün personeli ilgilendirmelidir. Veliler çocukları hakkında her zaman okuldan yeterli bilgileri alabilmelidir.

Rehberlik anlayışı, her türlü çalışması ile öğrenciyi merkez alan bir eğitim sistemini öngörür. Okulda öğrencilerin kendilerini ilgilendiren konularda görüşlerini belirtmelerine imkan hazırlanmalıdır.

Rehberlik yardımının esası, öğrencilerin kendi kişiliklerini daha iyi anlamalarını, problemlerine çözüm yolları bulmada onların kendi kendilerine yeter bir duruma gelmelerini sağlamaktır. Bütünü ile eğitim, öğrencilerin kendi kendilerine anlamalarına yardım etmelidir.

Rehberlik bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal bütün kapasitelerini kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda en uygun bir düzeyde geliştirmesi için öğrencilere yardım etmelidir. Her yönü ile gelişme sürekli. Okulda öğrencilerin kendi yeteneklerini geliştirme fırsat ve ortamı sağlanmalıdır. Çünkü her öğrenciden ancak yetenekleri ölçüsünde başarı beklenilebilir.

Öğrencilere rehberlik yardımı verirken onları değişik yönleri ile tanımak gereklidir. Rehberlik hizmetleri planlı, programlı, örgütlenmiş bir biçimde ve profesyonel bir düzeyde sunulmalıdır. Çalışmaların nasıl, ne zaman ve kimler tarafından uygulanacağı bir plana bağlanmalıdır. Etkili rehberlik uygulamaları için okulda yer ve zaman ayrılmalıdır.

Rehberlikte yanlış anlaşılan bazı olaylarda vardır. Rehberlik bireye tek yönlü olarak yapılan bir yardım değildir. Kullanılan yöntem ve teknikler amaç değil araçtır. Bir disiplin görevi değildir, yargılamaz ve ceza vermez. Her türlü problemi çözebilecek sihirli bir güce sahip değildir.

Rehberliğin Genel Amaçları:

1-Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve ilkeleri doğrultusunda Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmanın görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren öğrenciler yetiştirilmesini sağlamak,

2- Öğrencilerin beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde yetişmiş bir kişiliğe ve karaktere özgür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirilmelerini sağlamak,

3- Öğrencilerin yetenek ve ilgileri doğrultusunda bilgi, beceri ve davranış kazanma ve onların kendilerini mutlu kılacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

İlköğretimin Amaçları;

- 1-Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı Laik, Demokratik, Çağdaş bireyler olarak yetişmelerini sağlamak,
- 2-Zihinsel, bedensel ve sosyal yönlerden dengeli bir şekilde gelişmesini ve eğitimin amaçlarına uygun yetişmesini sağlamak,
- 3-Okul içinde ve dışında kişiliğinden gelen veya çevrenin, toplumun etkileri sonucu ortaya çıkan problemlerini çözebilmek için en doğru kararları alabilecek yeterliliği kazanıp, etkili bir şekilde geliştirebilmesini sağlamak,
- 4-Farkında olduğu veya olmadığı yeteneklerini kavrayıp etkili bir şekilde geliştirebilmesini sağlamak,
- 5-İlgi ve yetenekleri yönünde bir öğrenim programı seçerek, yürütebilmesini, ilgi ve yetenekleri ile başarısı arasındaki ilişkiyi görmesini sağlamak,
- 6-İlgi ve yeteneklerine uygun bir işi veya mesleği tanımasını sağlamak,
- 7-Çeşitli alanlarda beklenen uyumu sağlayabilmesi için gerekli tercihleri yapması, kararları alması, bunları planlayabilmesi ve uygulayabilmesi için gerekli yeterliliği sağlamak,
- 8-İnsanlarla iyi ilişkiler kurabilmesi ve hayata karşı olumlu bir bakış açısı kazanmak,
- 9-Boş zamanlarını iyi kullanmada anlayış ve görüş kazanmasını sağlamak,
- 10-Düşünen, düşüncelerini ifade edebilen, kendisinin ve başkalarının haklarına saygı gösterebilen bireyler olarak yetişmelerini sağlamak,
- 11-Sorunlarına çözüm ararken içinde bulunduğu ortamın kurallarının dışına çıkmadan, öneriler getirebilen bireyler olmalarını sağlamaktır.

Özel Amaçlar;

- 1- Öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardımcı olmak bu amaçla bedensel ve zihinsel yeteneklerini, hoşlandığı ve hoşlanmadığı etkinlikleri, ihtiyaçlarını, tutum ve değerlerini, beklentilerini tanımalarını sağlamak,
- 2- Bireylerin kendileri ve çevreleri hakkında edindikleri bilgileri özümsemelerini, ayrıntılı ve gerçekçi bir ben kavramı geliştirmelerine yardımcı olmak,
- 3- Gizil güçlerini algılamalarını, niteliklerini geliştirebilecekleri imkanları görebilmelerini, sorunlarının kaynağını anlayabilmelerini sağlayıp, onlara doğru çözümlerini ve isteklerini topluma ters düşmeden karşılayabilecekleri yollar bulmalarına yardımcı olmak,
- 4- Çeşitli yaşantıları karşısında vermek zorunda oldukları kararlarda dış baskılar ve içsel çatışmalardan uzak, bilinçli, aktif olmalarını sağlamak,

5- Benlik yapılarının güçlendirilmesini sağlayarak, kendilerini ve çevrelerini olduğu gibi kabullenmelerinde içsel ve dışsal çatışmaların farkına varıp, olaylar karşısında etkin bir rol kazanmalarında ve giderek kendi problemlerini kendileri çözmeye çalışan kişiler olmalarına yardımcı olmak,

6- Boş zamanlarını kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda değerlendirmelerine yardımcı olmak,

7- Öğrencilerin derslerin dışında kalan sosyal etkinlikleri tanımaları ilgi, yetenek ve isteklerine uygun düşen bir ya da birkaçına yönelmelerine yardımcı olmaktır.

Rehberliğin İlkeleri;

1- Rehberlik ve Psikolojik danışma hizmetlerinde gizlilik esastır.

2- Rehberlik hizmetlerinde süreklilik esastır.

3- Rehberlik hizmetlerinin temelinde insan hak ve sorumluluklarını yakından ilgilendiren demokratik ve insancıl bir anlayış vardır. Rehberlikte bireyin kendine ilişkin konularda karar verme hakkına saygı esastır.

4- Rehberlik ve Psikolojik Danışma çalışmaları eğitimin ayrılmaz bir parçası ve bütünleyicisidir.

5- Rehberlik anlayışı her türlü çalışması ile öğrenciyi merkez alan bir eğitim sistemini öngörür.

6- Rehberlik Hizmetlerinin temelinde öğrencilerin kendi kişiliklerini tanımaları, problemlerine çözüm yolları bulmada yeterli hale gelmeleri esastır.

7- Öğrencilere Rehberlik Hizmeti verirken onları her türlü yönleriyle tanımalı, hakkında bilgi toplamalı, onunla görüşmeli, bunları değerlendirdikten sonra yol gösterilmelidir.

8- Rehberlik Hizmetleri tüm öğrencilere açıktır.

9- Rehberlik Hizmetlerinde Psikolojik Danışma Hizmetlerinden yararlanmada gönüllülük esastır.

10- Rehberlik Hizmetlerinde grup çalışmaları, haftalık ders programı içinde yer alan ve tüm sınıflar için aynı zamanda öğrenci grubuna yönelik bilgilendirme, bilgi toplama, tartışma, teknikleri uygulama v.b. çalışmaların yapılmasını içerir. Bireysel çalışmalar zamana ve programa bağlı ortamdandır.

11- Rehberlik okuldaki bütün personelin yer aldığı bir çalışmadır. Okul-Aile-Çevre ile işbirliği kurulmalıdır.

12- Rehberlik hizmetleri planlı, programlı ve örgütlenmiş bir biçimde sunulmalıdır.

Öğrencilere Rehberlik Hizmetini Verirken Genellikle Şu Problem Türleriyle Karşılaşacağız;

- (1) Sağlıkla ilgili problemler,
- (2) Başkaları ile ilişki kurmaya ait problemler,
- (3) Cinsiyet, kız-erkek ilişkileriyle ilgili problemler,
- (4) Aile ve aile içi ilişkilerde problemler,
- (5) Kendine güven, korku ve kaygı gibi iç yaşamla ilgili problemler,
- (6) Değer yargıları ile ilgili problemler,
- (7) Başarısızlık ve öğrenme güçlükleri ile ilgili problemler,
- (8) Okul ve yatılılık ile ilgili problemler,
- (9) Ben'lik tasarımı ile ilgili problemler.

Rehberlikte Servis Alanları Olarak Şunlar Sıralanabilir.

1-Psikolojik Danışma Hizmetleri; Rehber Öğretmen tarafından sunulur. Öğrencilerin yardıma ihtiyaç duyduğu ve bu yardımdan bir yarar sağlayacağına inandığı her konuda verilebilir. Hizmetler tek tek veya grup halinde; karşılıklı saygı, güven, samimiyet, içtenlik ve gönüllülük esasına dayanmalıdır. Psikolojik danışma özel ve gizli olmalıdır.

2-Bireyi Tanıma Hizmetleri; öğrencileri tanımanın tek amacı ve gereği onların kendilerini tanımalarını yardımcı olmaktır. Okulda tanıma hizmetleri tüm öğrencileri kapsamlı ve mutlaka takım çalışması yapılmalıdır. Öğrenciler hakkında parça parça toplanan bilgiler bir bütünlük içerisinde Rehberlik Servisinde toplanacak ve gerektiğinde mesleki etik kurallar içerisinde ilgililere (öğretmen, yönetici, belletmen, veli) sunulabilecektir. Öğrenciyi tanıma hizmetleri; kimlikle ilgili tanıtıcı bilgiler, fiziksel gelişimi, aile durumu, sosyal gelişim ve uyumu, okul özgeçmişi, zihinsel gelişimi, kişilik özellikleri, eğitsel ve mesleki planları ve amaçları şeklinde özetlenebilir.

3-Bilgi Toplama Ve Yayma Hizmetleri; okullarda öğrencilere okul-içi programlar, sosyal, kültürel ve eğitsel çalışmalar, üst okullar, iş ve meslekler hakkında gerekli bilgilerin toplanıp verilmesidir. Bu bilgilerin ışığında imkan ve şartlar göz önüne alınarak kendilerine en uygun seçimin yapılmasında yardımcı olunmalıdır.

4-Yerleştirme Hizmetleri; bunu okul idaresi yapmaktadır.

5-İzleme Hizmetleri; uyum ve gelişim durumları hakkında sürekli bilgi edinmek için yapılan çalışmalardır.

6-Alıştırma-Oryantasyon Hizmetleri; okulu ve okulda bulunan imkanları tanıtmak amacı ile yapılan çalışmalardır. Okulun ilk açıldığı hafta içerisinde yapılmalıdır.

7-Müşavirlik (Konsültasyon) Hizmetleri; okuldaki yönetici, öğretmen ve belletmenlerin daha yeterli ve ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmasını böylece okuldaki çalışmaların daha sağlıklı olmasını sağlamaktır. Doğrudan öğrenciye dönük olmayan, ancak öğrencilere verilen rehberlik hizmetlerinin etkililiğini arttırmaya yarayan hizmetlerdir.

8-Çevre Ve Veli İle İlişkiler; yapılan rehberlik hizmetinin etkililiğini artırır. Öğrenciye verilen hizmetin her aşamasında veli ile ilişki kurulmaya çalışılmalıdır. Çocukların yetenek, ilgi, başarı, uyum ve gelişim durumları hakkında velilere her fırsatta bilgi verilmelidir. Ev ziyaretleri çocuğun aile ortamı hakkında ilk elden bilgi toplamaya imkan vermesi bakımından etkili bir bilgi toplama tekniğidir. Ev ziyaretleri gerekli planlama ve ön hazırlık yapıldıktan sonra gerçekleştirilmelidir. Evin fiziksel durumu, çocuğun çalışma şartları, anne ve babanın çocuğun çalışmasına ne ölçüde yardımcı olduğu, ailenin okula ve okulda verilen hizmetlere karşı nasıl bir tutum ve anlayış içinde olduğunu, çocukları ile ilgili olarak ailenin genel tutumu gibi konularda bilgi toplanmalıdır. Her ziyaret sonunda toplanan bilgiler mutlaka yazılı hale getirilmeli ve rehberlik servisine teslim edilmelidir.

Öğretmenler ile velilerin ara sıra bir araya gelmeleri; psikolojik ilişki içinde çocuğun başarı ve uyum durumu, özel ihtiyaçları ve problemleri ya da dikkate değer başka bir davranış özelliği hakkında karşılıklı olarak görüşmeleri gerekir. Bu amaç için veli konferansı uygun bir tekniktir. Veli konferansı veli çocuk ilişkilerine önemli katkılar sağladığı gibi, okullarda okul-aile ilişkilerini geliştirmede, velinin ve çocuğun okulun amaç ve programları hakkında daha bilgili duruma gelmelerinde önemli yardımlar sağlar.

Rehberlikte genel olarak öğrencilerin çok çeşitli yönleri ile tanınması ve bunun için de çok çeşitli tekniklerin kullanılması gerekmektedir. Yıllık planda belirtilen tekniklerin yanı sıra öğrencilere ihtiyaç durumuna göre başka tekniklerde uygulanacaktır